

Mugur, când era director la Cluj – „o magistrală lecție de teatru“. Totodată, șansa de a-și exercita profesia la revista *Tribuna*, condusă de Dumitru Radu Popescu, care i-a acordat deplină libertate de opinii și opțiuni. Nu mulți au avut-o.

Și-a strâns cronicile în patru volume, numite *Privitor ca la teatru*, apărute în 1975, 1977, 1982 și al patrulea în 2003, la Editura Dacia, Cluj-Napoca. Scrie cronică de teatru cu o doză de romantism, socotindu-se critic în ghilimele, pentru că relația lui cu arta teatrală iese, după cum singur spune, „din așa-zisul perimetru al criticii“. Starea de bucurie pe care o simte la vizionarea unui excelent spectacol anulează, uneori – zice – „orice încercare de reflecție“ (mărturii din „precuvântarea“ la vol. III). Altfel, îi prilejuiește analize extinse și aprofundate. Cele cuprinse în volumele sale reflectă două decenii de teatru (1970–1990) și, cu trecerea timpului, au dobândit certă valoare de document, reprezentând, cum singur constată, „un capitol de istorie a teatrului românesc“. Extins pe o rază mult mai mare decât a cronicarilor de la centru, pentru că din miezul Ardealului s-a deplasat mai des la premierele teatrelor din zonă – Turda, Târgu Mureș, Baia Mare, Satu Mare, Sibiu, Brașov, Arad, Oradea, Timișoara, Reșița.

Ion Cocora are darul de a problematiza și asta face din cronicile sale subiecte de eseu, după cum se vede chiar din titlurile sumarului – „Substanțializarea realismului“, „Descoperirea ficțiunii“, „Parodia ca atitudine și efect“, „Starea de joc“, „Dramă și concept“, „De la cotidian la parabolă“ etc. Sunt capitole și subcapitole consacrate unor dramaturgi, începând cu cel mai mare al lumii („Shakespeare: lectură și spectacol“), continuând cu ai noștri clasici („Teatralitatea textului clasic“) și contemporani („Profiluri posibile“), consemnări diverse de spectacole, impresii, dileme. Nu-și ascunde subiectivitatea și asta dă rândurilor sale franchețe de „privitor“ pasionat „la teatru“.

Despre teatru, cu dăruire

Un excelent studiu despre teatrul lui Cehov, publicat cu ani în urmă într-un volum la Iași, ne-a făcut cunoscut numele autoarei, profesor universitar Sorina Bălănescu. Remarcam atunci, cu plăcută surprindere, sensibilă și profundă pătrundere a universului cehovian, subtilitatea analizelor, mobilitatea asociațiilor, finețea descifrării subtextelor, eleganța argumentării. Privilegiul de a o fi cunoscut și aievea ne-a înfățișat o persoană simpatică, deschisă, cu vorba lunecând șăgalnic în zâmbet, iubitoare și cunoscătoare de teatru care nu se sfiiește să râdă din inimă la o glumă, la o scenă de haz. Nu știu ce a mai publicat de atunci, acum însă descopăr fără surprindere într-o culegere de articole pe cronicarul Sorina Bălănescu, în volumul *Peisaj ieșean cu oameni de teatru și spectacole*, publicat la Princeps Edit, Iași, 2004.

Regăsesc, confirmată de autoare, o idee pe care o formulasem și eu privind motivațiile culegerii de cronici în volum: „O bună și încetățenită tradiție îi cere cronicarului efortul de a-și strânge, la o bucată de vreme, cronicile între copertile unei cărți de bilanț al spectacolelor, pentru ca istoricii și teoreticienii

teatrului să poată alcătui lucrări fundamentale, fără de care am fi de două ori mai săraci. Nu orgoliul de a se vedea publicat, ci obligația față de profesie solicită acest efort“. Doamna Bălănescu strânge, astfel, între copertele unei cărți de bilanț, cronici și articole din două decenii (1981–2001), publicate în presa locală. Cu puțină istorie (referiri la Ion Sava și la două personaje mai puțin cunoscute nouă, profesorul N.I. Popa, director al Naționalului ieșean în 1946–1947 și omul de teatru Manole Al. Foca), portrete „in memoriam“ („Se duc actorii...“), o interesantă relatare despre școala ieșeană de teatru (1947–1951), opinii despre cartea de teatru (în general și cu unele concrete referiri), în fine, cronici propriu-zise, la spectacolele Naționalului, ale Teatrului Luceafărul și câteva ale teatrului radiofonic local.

Ce constat? Că doamna profesoară nu e deloc didactică, nu face caz de teorii și nu impune părerile, le exprimă doar. Cu decență, atașament, plasticitate și umor când e cazul. Subliniază cu firească mândrie că prin prezența lui Ion Sava, în anii '30, Iașul devenise „capitala europeană a teatrului“, că ultima stagiune de „normalitate culturală“ a fost în anii 1946–1947, sub directoratul lui N.I. Popa. Evocă în cuvinte calde cariera unor personalități actricești dispărute și e tulburătoare, pentru cine știe întunericul din ochii eroicului actor Teofil Vâlcu, din ultimii ani de viață, afirmația: „Pe zeul care se încrâncena voindu-i prăbușirea cu orice chip, actorul Teofil Vâlcu a știut să-l îmblânzească, prefăcându-l în Artă“. E convinsă că merită „să scrii frumos“ despre slujitorii teatrului, punând „în locul hipertehnicismului semiotic, o mai omenească înțelegere și o mai suplă pătrundere a ineditului teatral“. Când vorbește Cehov, fraza are plasticitatea ideii generale („S-au adunat acolo toți pescărușii lumii pentru a celebra, pe fondul muzical al tihnitei trândăvirii în miez de vară, teatrul și literatura“) sau particulare („Luat în parte, fiecare act din cele patru ale *Pescărușului* are o culminație, un punct de strigăt și de furie, după care apele se liniștesc și reintră în albie“). De asemenea, când vorbește de premiera unei piese de Teodor Mazilu („nici urmă de oboseală sau riduri pe chipul ticăloșiei maziliene“), de nuanțele unei atmosfere de joc („Țâșnesc scânteii de emoție reținută, pe urmă energia se descarcă în candori tandre, discret creionate“), sau pur și simplu de creația unei scenografe („Rodica Arghir, îmblânzitoarea de umbre scenografice, plăsmuiește o lume de ecouri ale marelui spectacol din vis“). Este dreaptă în judecăți și inspirată în calificative („*Cabala bigoților* la Iași este un spectacol al prestanței, însă nu al performanței și originalității“), iar când un actor mai și e autor de piese, îl descrie cu echivalențe comune, ca pe Constantin Popa: „Scrie teatru așa cum joacă teatru: cu bucurie, cu dăruire“ De o neasemuită savoare e interpretarea portretului pe care i l-a schițat lui Bogdan Ulmu caricaturistul Popa Popa's, reprodus pe ultima copertă a cărții regizorului: „Chipul în șarjă subțire prinde datele de portret compus de autor – barbișon și mustăți, ceva plete, gură bine conturată, frunte înaltă, ochelari doçți – numai că din (de după) sticlele străvezii te privesc doi ochi tăioși. Iar ochiul drept se pironeste cam pieziș pe domnul desenator și pe lumea bănuită în spatele acestuia, parcă ar vrea să nu-i scape ciozvărta de lume din marginea privirii. Așa că avem pricini să bănuim, în veselia șugubățului domn Ulmu, mai degrabă un neastâmpăr al spiritului decât o jovială petrecere a vremii cu niște convivi – concreți ori numai presupuși“. Nu încapă îndoială, Simona Bălănescu scrie despre teatru așa cum simte teatrul: cu bucurie, cu dăruire...